

- א. בגמ' מגילה (יג): "הפיל פור הוא הגורל, תנא: כיון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה, אמר: נפל לי פור בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" וברש"י "ובשבעה באדר נולד - דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, היום מלאו ימי ושנותי, כדאי הלידה שתכפר על המיתה". משמע שיש כאן דבר שצריך כפרה אלא שיש מה שמכפר וע"כ אי"צ לדאוג, אבל עצם הסיבה הרעה שבמיתת משה קיימת. כך משמע שהמן לא טעה.
- כמו כן גם הגזירה כר- הרי היא עדיין לא התבטלה, אלא שנתן המלך אגרות שניות שנתן המלך אפשרות להקהל ולעמוד על נפשם ולהתגבר. וזה כי גם מיתת משה היא באמת סיבה רעה אלא שיש מה שהתגבר עליו.
- ב. מה שצריך להבין הוא מה שבעולם ההנהגה היא שונה שהמיתה מכפרת על הלידה, ולא הלידה על המיתה. וכמו שאמרו במשנה באבות 'הוא היה אומר הילודים למות' כי זה תכלית העולם.
- וע"כ צ"ב במה מכפרת הלידה על המיתה, ובאיזה אופן הוא מתגלה. מה יש בעובדה שמשה רבינו שמת באותו יום שנולד שנבין שהלידה מתגברת על המיתה.
- ג. נעבור לנושא אחר, פרשת השבוע מסתיימת בפרשת מזבח הקטורת. שהוא סיום מעשה המשכן והכלים. בהיכל עצמו עומדים שלשת הכלים האלו- שלחן בצפון, מנורה בדרום, מזבח באמצע.
- בחוץ עמדו המזבח והכור ושם היו מקריבים את הקרבנות. את כל אלו כבר צוּו בפרשת תרומה.
- ורק כאן נתנו את ציווי מזבח הקטורת, והוא תימה למה לא נתנו את ציווי ביחד עם הכלים עימם הוא עומד בהיכל.
- ד. ברמב"ן מתייחס לזה על אתר ומקשה "הנה מזבח הקטרת מן הכלים הפנימיים היה, ראוי שיזכירו עם השולחן והמנורה שהוא מונח עמהם, וכן הזכירם במעשה בפרשת ויקהל (להלן לז כה)", ומתרץ "אבל הטעם להזכירו כאן אחר המשכן וכל כליו והקרבנות, בעבור שאמר בתשלום הכל ונקדש בכבודי, ושכנתי בתוך בני ישראל, אמר כי עוד יתחייב להם שיעשו מזבח מקטר קטרת להקטיר לכבוד השם. וזהו רז שנמסר למשה רבינו שהקטרת עוצרת המגפה".
- ננסה להלן להבין מה ענינו, ולמה ע"כ הוא מוזכר בסוף.
- ה. בגמ' שבת (פב.) איתא "בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם, מה לילוד אשה בינינו? אמר להן: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם? מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו ה' אדנינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים! - אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: החזיר להן תשובה! - אמר לפניו: רבונו של עולם, מתיירא אני שמא ישרפוני בהבל שבפיהם. - אמר לו: אחוז בכסא כבודי, וחזור להן תשובה"
- אח"כ כשענה להם מובא ש"מיד כל אחד ואחד נעשה לו אוהב, ומסר לו דבר, שנאמר 'עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם' בשכר שקראו אדם לקחת מתנות. אף מלאך המות מסר לו דבר, שנאמר 'ויתן את הקטרת ויכפר על העם' ואומר 'ויעמד בין המתים ובין החיים וגו', אי לאו דאמר ליה - מי הוה ידע?"
- ו. דבורו של הקב"ה נקרא מלאך. 'כן יהיה דברי אשר יצא מפי לא ישוב אלי ריקם כי אם עשה את אשר חפצתי והצליח אשר שלחתי' 'ישלח דברו וירפאם' וכן מצינו בבלעם 'וישם ה' בפי בלעם דבר' ודרשו בזה חז"ל בפרק חלק שהקב"ה שם מלאך בפיו.
- א"כ התורה כולה שהיא דבוריו של הקב"ה צריכה להמצא למעלה בדיוק כפי שכל המלאכים נמצאים למעלה. וע"כ טענו המלאכים שהם והתורה צריכים להמצא למעלה באותו המקום, כיוון שהם והתורה זה ענין אחד.
- ז. העצה היחידה להוריד תורה למטה זה שיתגלה למלאכים שמפיו של משה רבינו גם יוצאים דבריו של הקב"ה. ספר דברים כולו הוא מפי משה כמוזכר בחז"ל שספר דברים כולו משה אמרם.
- אלו הם פירושו של הפסוק 'דברי אשר שמתי בפיך' דהיינו ששכינה מדברת מתוך גרונו. ומשה התיירא מהם כי כוחם רב. אבל הקב"ה אמר לו אחוז בכסא כבודי, כי הוא שייך בעצמו לשם. כי כבוד כפוי כידוע לא נקרא כבוד, אלא רק ממי שיכול שלא לכבד, וע"כ כסא כבודי נמצא אצלך ולא אצלם, ובזה אתה יותר חזק מהם. וכששומעים המלאכים את דבריו של משה שהם בעצם דבריו של הקב"ה הרי מיד הכל מתהפך כי אם כך הרי הם שלו. כי אם דברי ה' נמצא אצל משה הרי גם המלאכים נמצאים אצלו. הרי זה ברור שאין למלאכים כלום משלהם, וא"כ איך הם יכולים לתת מתנות, מהיכן יש להם משהו משלהם, קנין יש רק לבורא העולם ולבני האדם הנבראים בצלם אלוקים, לא למי שפחות מהם וגם לא למי שיותר מהם. ומתנות הרי זה מה שנותן הנותן חלק ממנו, משהו משלו, וא"כ איך יתכן שהמלאכים נותנים לו משהו משלהם.
- הביאור בזה הוא שכשהם שומעים שמשה מדבר את דבריו בשם ה', וכמו שדברנו כאן בשבוע שעבר מדברי ברמב"ן שמקשה איך יתכן שמשה רבינו יכול לומר שאם יקיימו את דבריו הוא יוריד מטר, כמו שכתוב 'ונתתי מטר ארצכם' וכו', ומבאר הרמב"ן שכך הוא כל ענינו של ספר דברים שמשה מדבר את דבריו ה', וכו"ל.
- יוצא מזה בהכרח שכשדברי ה' אצלו גם המלאכים אצלו. ומכאן המתנות. ועל זה נאמר שאף מלאך המוות מסר לו דבר, והוא איך להתגבר על מלאך המוות בעצמו, וזה ע"י הקטורת. ונסה לבאר להלן.
- ח. הגמ' במסכת סוכה (נב.) "דרש רבי עזריא, ואיתימא רבי יהושע בן לוי: שבעה שמות יש לו ליצר הרע. הקדוש ברוך הוא קראו רע, שנאמר +בראשית ח+ כי יצר לב האדם רע מנעוריו. משה קראו ערל, שנאמר +דברים י+ ומלתם את ערלת לבבכם. דוד קראו טמא שנאמר +תהלים נא+ לב טהור ברא לי אלהים - מכלל דאיכא טמא. שלמה קראו שונא, שנאמר +משלי כה+ אם רעב שנאך האכילו לחם ואם צמא השקהו מים כי גחלים אתה חותה על ראשו וה' ישלם לך, אל תקרי

ישלם לך אלא ישלימנו לך. ישעיה קראו מכשול, שנאמר +ישעיהו נז+ סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי. יחזקאל קראו אבן, שנאמר +יחזקאל לו+ והסרתי את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר. יואל קראו צפוני, שנאמר +יואל ב+ ואת הצפוני ארחיק מעליכם. תנו רבנן: ואת הצפוני ארחיק מעליכם - זה יצר הרע, שצפון ועומד בלבו של אדם והדחתיו אל ארץ ציה ושממה - למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן" "ועלה באשו ותעל צחנתו - שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל; כי הגדיל לעשות - אמר אביי: ובתלמידי חכמים יותר מכולם".

הקב"ה עתיד לשחוט את היצר הרע, כידוע, 'אתה הקב"ה ושחט למלאך המוות' זהו הקיום של נבואת יואל 'ואת הצפוני ארחיק מאלים' ואז אמור לעלות ריח רע מאוד 'ועלה באשו', ננסה לבאר ענין זה.

הנה זה תימה שהגמ' לא הביאה את שמותיו על הסדר, כי נבואת יואל נאמרה הרבה לפני יחזקאל. אלא שכך הוא סופו כי פירוש וענין השם צפוני הוא מה שמתחבא ולא מראה שיש כאן מכשול ושונא, אלא מראה כאילו הוא חלק מאיתנו ורצונותינו, כך הם כל פיתוייו- כי זו האפשרות היחידה להתחבא בתוך ליבו של אדם- להראות את עצמו כאילו הוא האדם עצמו. כך כל אחד מכיר בעצמו שהרגשת היצר היא לא מישהו שזר בי אלא רצונותי שלי ממש.

והנה זה כלל שכל מה שפירש מהחיים יש בו ריח רע וככל שהחיים יותר חזקים ואמיתיים כך בפרישתם הריח הרע הנלווה הוא יותר חזק, כי כאן החיים בכח וכאן מה שפרש, וכששוחטים את היצר 'כצפוני' הצפון בתוך ליבו של אדם הרי ששוחטים כאן משהו מאיתנו, חלק מליבינו, ועל זה נאמר 'ותעל צחנתו' כי זה פרישה מחיים שלנו. וע"כ כמה שהתגרה יותר בתלמידי החכמים שכח חיהם הוא חזק יותר כך צחנתו עולה יותר חזק.

ט. על יצר רע אמרו בגמ' ב"ב (זו.) "יורד ומתעה ועולה ומרגיז, נוטל רשות ונוטל נשמה", וכן אמרו שם "הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות". אלו הם שלש דרגות של מוות. אלו הם פנים שונות של מלאך המוות. וכשהוא יורד ומסית הכוונה האמיתית בזה היא שלא ישמעו בקולו, וברגע ששומעים בקולו הרי הוא מתנגד 'עולה ומרגיז'.

המשמעות של שחיטה היא ניתוק הראש מהגוף, ניתוק ההמשך של נקודת העיקר מהפועל היוצא- הגוף. היצר הוא מלאך בין יתר מלאכי מרום, תפקידו האמיתי הוא מלאך החיים, כי מי שבאמת מתגבר עליו מביא את עצמו החיים, ומי שעושה אותו למלאך המוות הוא אותו ששם לפיתוי. וע"כ הוא נעשה אויבו הגדול של מי ששמע בקולו. כך שראשו של המלאך הזה הוא מלאך חיים, כי כך הוא בשורשו, אבל גופו כבר מלאך מוות, ומוותו שלו הוא מיתותינו, וכאן הוא באשו וצחנתו של מלאך המוות, כי הצחנה הזאת היא צחנתו.

י. מלאך זה כשהוא בין המלאכים ריחו ריח קטורת כי הוא שורש החיים האמיתיים, חיים באמת לא יתכנו אלא למי שמתגבר עליו, והופך אותו למלאך חיים.

החלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב בין סממני הקטורת, כי זה תפקידו של הקטורת המיצגת את מלאך המוות, להוציא את הטוב גם מתוך הרע.

ובית במקדש נקרא בית חיינו, וע"כ נאסר להניף ברזל המסמל מוות. וכל תפקידו של בית המקדש הוא לחבר אותנו למקור החיים האמיתי, 'כי עמך מקור חיים באורך נראה אור' כי בית המקדש נקרא גם 'אורו של עולם' כמו שאמרו להורדוס אחרי שהרג את החכמים.

יא. מהשלחן מגיע שפע מזון, ומהמנורה שפע חכמה, וממזבח הקטורת מגיע שפע החיים, וזה תכלית וסוף ענין בית המקדש, לכאן צריך להגיע, וע"כ פרשת מזבח הקטורת בסוף כל פרשת המשכן.

יב. נחזור למשה רבינו, העובדה שמשה רבינו נפטר ביום שבו הוא נולד בא ללמדנו שסופו נעוץ בתחילתו, מעגל זה מלמד אותנו שהכל מצטרף לענין אחד, ומלמדנו שגם מותו של משה רבינו נחשבת ללידה. הרי הגמ' כאן לא אמרה את מה שנאמר בצדיקים שהקב"ה ממלא את שנותיהם מיום ליום. אלא מטעם אחר- כי הוא התכלית של הלידה והכל מצטרף לשם, כך שאין בזה תפיסה של מוות. הוא דבוק בכל החיים לגמרי. המכון של מוות הוא לא מוות- אלא לידה חדשה. מה שנאמר הוא 'כי מעפר באת ואל עפר תשוב' היינו שהאדם נועד לשוב למקורו, לא מוות אלא חיבור חדש. והלידה כדאית לכפר על המיתה כי ענין כיפורים הוא קינוח, כידוע, והלידה מגלה לנו שהמוות צריך להביא אותנו ללידה חדשה.

יג. משה רבינו נסתלק לבית עולמו בז' באדר, והגילוי של זה שהיה לידה חדשה היה בנס שניצלנו מגזירת המן, בזה ששבנו לקבל תורה, כי כל קבלת התורה היתה מוטלת בספק, כיוון שקבלוה באונס, אבל כש'הדור קבלוה בימי אחשוורוש' חזר מזה לחיים חדשים, כי הם דבריו, ואותו הם מקבלים מחדש.

כל דבר שואף להגיע אל סופו, וכך כל עיגול אמיתי הוא כשמנקודת ההתחלה הכל הולך 'אל' נקודת הסיום שהיא החיבור למקור.

יד. זה הסוד שמתגלה לנו בחודש הזה שהוא סוף השנה, ומסתיימת בגזירת מוות על כלל ישראל, ומכיוון שהשנה מסתיימת בחיבור לשנה הבאה, אנו תופסים את החיים מחדש בחיבור לכח החיים עצמם הטמון בתורה.